

Sau niềm vui cử tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa Liên Hợp Quốc (UNESCO) ghi danh là di sản văn hóa thế giới Công trình kỷ niệm Khu vực châu Á - Thái Bình Dương ngày 26-11-2022, công tác gìn giữ và bảo tồn hệ thống bia ma nhai - nhúng trang s trên á - từ danh thắng Ng Hành Sơn càng có quan tâm hơn bao giờ hết.

Với 79 văn bia ma nhai còn lại, hệ thống ma nhai từ danh thắng Ng Hành Sơn là tài liệu quý hiếm không chỉ của Đà Nẵng mà còn có giá trị văn hóa xã hội nhà văn hóa nhân loại cho miền bang giao gia nhiều quốc gia châu Á. TRONG NH: Bia ma nhai Phố ở Sơn Linh trung Phố ca Thịn ở Hu ở Minh sơn năm Canh Thìn (1640) từ công vào ng Hoa Nghiêm. nh: KHÁNH HÒA

## **Gìn giữ kho tàng di sản văn hóa loài người**

Trong hồ sơ nghiên cứu về ma nhai từ danh thắng Ng Hành Sơn do Sở Văn hóa và Du lịch thành phố nêu rõ thực tế, trải qua thời gian gần 400 năm, do ảnh hưởng của khí hậu, thời gian, chiến tranh và con người mà hiện nay chỉ còn 52/78 ma nhai còn lại. Số còn lại đã bị bào mòn bị thời gian, bị bồi lấp bị các lớp san và xi-măng, bị nứt vỡ bị chiến tranh, bị người đi sau có học khác thêm chủ quyền, làm biến dạng học thuật mà mất sự chân thực. Ngoài ra, do hoạt động du lịch chưa bền vững, phi tập quán mà lượng khách hàng ngày, số lượng nguồn chiếu sáng quá mức, khiến cho các vách đá suy thoái dần, rêu to phát triển xâm lấn các bia ma nhai. Có một số bit, nhiều khách du lịch thiếu ý thức khi tay vịn, v, bậy lên các bia ma nhai.

Đây, cần nhận mạnh di sản văn hóa ma nhai từ danh thắng Ng Hành Sơn có giá trị rất cao, quý hiếm và không thể thay thế. Nếu di sản này không còn nữa, học thuật mất mát, hệ thống, không chỉ làm mất đi tính toàn vẹn mà mất đi tài liệu nghiên cứu lịch sử quan trọng, mà sẽ làm nghèo kiệt một loại hình di sản trong kho tàng di sản văn hóa loài người. Do sự nhận thức về giá trị của di sản văn hóa này, những năm gần đây, chính quyền địa phương, Sở Văn hóa và Thể thao thành phố hợp tác các chuyên gia trình khai hàng loạt dự án bảo tồn di sản. Bởi vậy, những hình ảnh chụp ảnh, chụp ảnh, chụp ảnh.

Ông Nguyễn Văn Hìn, Trưởng ban Quản lý danh thắng Ng Hành Sơn cho biết, ma nhai từ danh thắng Ng Hành Sơn là di sản văn hóa di tích quốc gia có bit Ng Hành Sơn nên cần quản lý trực tiếp bởi Ban quản lý di tích danh thắng Ng Hành Sơn, trực thuộc UBND quận Ng Hành Sơn và chủ quản lý về mặt chuyên môn của Sở Văn hóa và Thể thao thành phố. Công tác quản lý di sản này đã có UBND thành phố quan tâm từ những năm 1990 vì các quyết định quan trọng như: cấm khai thác đá núi (1991), thành lập khu bảo vệ di tích Ng Hành Sơn (1992), thành lập Ban quản lý di tích danh thắng Ng Hành Sơn (2000), ban hành các quy chế quản lý di tích nói chung (năm 2007 và 2020), ban quy tắc ứng xử trong du lịch từ di tích bằng hình ảnh (2017).

Ngoài ra, hiện nay, trên cơ sở phê duyệt của Thủ tướng Chính phủ, nhiệm vụ quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi danh lam thắng cảnh Ng Hành Sơn, UBND thành phố đã chỉ đạo các đơn vị chuyên môn tiến hành việc lập quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi danh lam thắng cảnh Ng Hành Sơn; trong đó chú trọng các giải pháp và phương án quản lý, bảo tồn bia ma nhai mang tính lâu dài, bền vững kể cả phương án phục hồi di sản trong trường hợp bị thiệt hại, thiên tai xâm hại.

Theo ông Hìn, nhiệm vụ xây dựng các phương án quản lý, bảo vệ di tích Ng Hành Sơn nói chung và bia ma nhai nói riêng như tổ chức dẫn tham quan hướng dẫn khách vào bia đá, bố trí lực lượng túc trực nhắc nhở du khách, vệ sinh sạch sẽ khu vực bia ma nhai, xử lý các thực vật gây hại, lắp đặt pano giới thiệu nội dung bia ma nhai. Đồng thời, đã biên tập nội dung về danh thắng Ng Hành Sơn, trong đó có giới thiệu các bia ma nhai phục vụ nhu cầu tìm hiểu, nghiên cứu cho du khách. Yêu cầu Tổng hợp đơn vị cùng công tác tiếp cận hướng dẫn - thuyết minh và trình khai thực hiện dự án hệ thống chiếu sáng trong di tích.

## **Trình khai bảo tồn, gìn giữ và lâu dài**

Về kế hoạch lâu dài cho việc bảo tồn và gìn giữ hệ thống ma nhai, theo ông Hà Văn, Phó Giám đốc Sở Văn hóa và Thể thao thành phố, sẽ tham mưu UBND thành phố lập Quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi danh lam thắng cảnh Ng Hành Sơn; xây dựng các quy định, quy chế về quản lý, bảo vệ di sản văn hóa vật thể và phi vật thể gắn liền với

danh thng Ng Hành Sn, trong ó có h thng ma nhai. Nheu ni dung c chú trng nh ào to, bi dng ngun nhân lc; t chc kim tra, giám sát, bo v nghiêm ngt hin trng các ma nhai; kim kê, ánh s, phân loi các ma nhai theo úng nguyên tc bo tàng hc và dch thut, công b trên các tp chí và gii thiu trên truyn hình; v sinh, x lý toàn b ma nhai b rêu bám, che ph bi sn và xi mng; gia c, gn các bia ma nhai b nt v và nghiên cu, xác nh tiêu chun k thut bo qun bia ma nhai; to các sn phm du lch t ma nhai ti danh thng Ng Hành Sn; t chc tp hp, su tm tt c t liu t xa n nay có cp n dĩ sn t liu này.

*Mt thác bn in rp bia ma nhai danh thng Ng Hành Sn. nh: S Vn hóa và Th thao à Nng*

c bit, y mnh áp dng công ngh s bo tn các ma nhai. Tng cng công tác tuyên truyn, ph bin ngun tài liu vn khc mt cách thng xuyên, rng rãi thông qua các hot ng trng bày, trin lãm và trên các phng tin thông tin nhm nâng cao ý thc ca ngi dân và du khách trong vic bo v di sn này; tp trung công tác nghiên cu khoa hc, chn lc và xut bn các n phm liên quan n các vn khc nghiên cu v Pht giáo àng Trong và nghiên cu v du tích ca ngi Vit Nam cng nh ngi nc ngoài ã t chân n dĩ tích này. ng thi, tuyn chn a vào trng hc nhng tác phm tiêu biu trong h thng ma nhai ti danh thng Ng Hành Sn, qua ó giáo dc truyn thng, nâng cao nhn thc trong th h tr v giá tr và ý thc bo tn, phát huy giá tr di sn vn hóa dân tc.

Thông tin t Bo tàng à Nng, hin nay, ngoài vic cho phép mt s lng nht nh ngi dân, du khách n tham quan trc tip ti các ng có ma nhai thì toàn b ni dung ma nhai danh thng Ng Hành Sn ã c dch ra ting Vit và c xây dng c s d liu tra cu. H thng công c tra cu toàn b vn khc gm có mc lc các ma nhai ti danh thng Ng Hành Sn lu gi theo cách truyn thng và tra cu trên mng ni b và Ngân hàng d liu di sn vn hóa à Nng ti Bào tàng à Nng. Tra cu trên website: [baotangdanang.vn](http://baotangdanang.vn).

Hy vng rng, vi k hoch gìn gi, bo tn và truyn thông bài bn nh nói trên, ngi dân và du khách s có thêm c hi mc s th h thng ma nhai - t liu lch s quý ca t nc.

**Theo Báo à Nng**